

Spis treści

Wstęp	9
Część I	
Interpretacje koncepcji kapitału społecznego i ich możliwości w zakresie jego operacjonalizacji.....	17
1. Amerykańskie korzenie kapitału społecznego – Wiesław Bokajło	19
1.1. Geneza pojęcia kapitału społecznego: społeczeństwo obywatelskie	19
1.2. James S. Coleman – kapitał społeczny w badaniach nad procesem socjalizacji.....	25
1.3. Robert Putnam: kapitał społeczny jako kategoria analityczna – wnioski z badań nad społeczeństwem włoskim	29
1.3.1. Komponenty kapitału społecznego.....	30
1.3.2. Produktowność kapitału społecznego: sieci społecznego/obywatelskiego zaangażowania, czyli więzi poziome	31
1.4. „Saguaro”: kapitał społeczny – recepta na gwałtowny spadek zaangażowania społecznego w Stanach Zjednoczonych	34
Podsumowanie	41
Summary.....	42
2. Kapitał społeczny. Zagadnienia metodologiczne – Monika Klimowicz.....	43
2.1. Interdyscyplinarność podejść koncepcyjnych	43
2.2. Klasyczne koncepcje kapitału społecznego a stanowisko ontologiczne i metodologiczne	44
2.3. P. Bourdieu – strukturalizm konstruktywistyczny	46
2.4. Coleman – indywidualizm	47
2.5. R. Putnam – funkcjonalizm	48
2.6. F. Fukuyama – pragmatyzm	50
Podsumowanie	51
Summary.....	52
3. Endogenne i egzogenne czynniki determinujące kształtowanie kapitału społecznego – Bogusław Barnaszewski.....	53
3.1. Instytucje a rozwój kapitału społecznego.....	54
3.2. Uwarunkowania i kontrowersje wokół możliwości budowania kapitału społecznego.....	56

3.3. Rola otwartości społecznej dla przełamywania endo- i egzogennych barier rozwojowych	58
3.4. Znaczenie czynników endo- i egzogennych dla rozwoju kapitału społecznego	60
3.5. Naturalne i społeczne czynniki środowiska człowieka a kapitał społeczny	61
3.6. Błędy w oglądzie rzeczywistości społecznej wobec czynników endo- i egzogennych	63
3.7. Wymóg postrzegania różnorodności czynników endogennych	64
3.8. Czynniki endo- i egzogenne a procesy ewolucji kulturowej	65
3.9. Wymóg permanentnej oceny czynników endo- i egzogennych	67
Podsumowanie	69
Summary	70
4. Znaczenie „religii obywatelskiej” w tworzeniu kapitału społecznego	
– <i>Piotr Grabowiec</i>	73
4.1. Kapitał społeczny	75
4.2. Religia obywatelska a kapitał społeczny	79
Podsumowanie	83
Summary	84
5. Procedura prawna jako czynnik budowy kapitału społecznego	
– prawo i więź społeczna w koncepcji J. Habermasa – Arkadiusz Barut ..	85
5.1. Jednostka, społeczność, instytucja – dialektyka kontrkultury	86
5.2. Prawo kolonizujące, prawo emancypujące	87
5.3. Współzależność autonomii publicznej i prywatnej jako źródło autonomii prawa	89
5.4. „Petryfikacja” dyskursu w procedurach	92
5.5. Polityka deliberatywna, komunikacyjna sfera publiczna	93
5.6. Procedury sądowe i ideał wolnego dyskursu	95
Podsumowanie	96
Summary	96
6. Kapitał społeczny a dobro publiczne – Andrzej S. Bartelski	97
6.1. Czym jest dobro publiczne?	98
6.2. Czym jest kapitał społeczny?	100
6.3. Bourdieu	100
6.4. Fukuyama	101
6.5. Putnam	103
6.6. Coleman	103
6.7. Kapitał społeczny jako dobro publiczne	105
6.8. Czy kapitał społeczny powinien być dostarczany przez sektor publiczny?	108

6.9. Rola kapitału społecznego w tworzeniu dóbr publicznych.....	109
Podsumowanie.....	111
Summary.....	112
7. Wpływ kapitału społecznego na procesy gospodarcze i społeczne	
– <i>Radosław Kupczyk</i>	113
7.1. Pozytywne wpływy rozwoju kapitału społecznego na gospodarkę i społeczeństwo	114
7.2. Negatywne wpływy kapitału społecznego na procesy społeczne i gospodarcze	117
Podsumowanie.....	119
Summary.....	120
8. Filozofia zarządzania kapitałem społeczno-gospodarczym społeczeństwa sieci – <i>Paweł Kazibudski</i>	121
8.1. Paradygmat czy nowa ekonomia?	122
8.2. Przedsiębiorstwo sieci	124
8.3. Kapitał gospodarczy społeczeństwa sieci.....	126
Podsumowanie.....	128
Summary.....	129
9. Kapitał społeczny a klastry przedsiębiorczości na przykładzie Indonezji – <i>Judyta Szkudlarek</i>	131
9.1. Specyfika więzi w strukturach sieciowych a poziom zaufania	134
9.2. Klastry urzeczywistnieniem idei sieciowości	136
Podsumowanie.....	144
Summary.....	145
Część II	
Propozycje tworzenia kapitału społecznego przez instytucje na poziomie krajowym i lokalnym	147
10. Partnerstwo lokalne jako struktura służąca budowaniu i wzmocnieniu kapitału społecznego – <i>Leokadia Grudziecka</i>	149
10.1. Znaczenie partnerstwa w rozwoju lokalnym	150
10.2. Znaczenie kapitału społecznego w rozwoju gospodarczym i społecznym.....	152
10.3. Partnerstwo jako sposób budowania i wzmocniania kapitału społecznego.....	155
Podsumowanie.....	159
Summary.....	160

11. Spółdzielnie socjalne – forma integracji społecznej i aktywizacji na poziomie lokalnym – Dorota Moroń	161
11.1. Spółdzielczość socjalna na tle ekonomii społecznej	161
11.2. Prawne podstawy funkcjonowania spółdzielni socjalnych w Polsce.....	163
11.3. Spółdzielczość socjalna w praktyce	166
11.4. Integracyjny i aktywizacyjny aspekt działalności spółdzielni socjalnych	169
Podsumowanie.....	171
Summary.....	172
12. Rola Kościoła i religii w procesie tworzenia kapitału społecznego w Polsce – perspektywa teorii sekularyzacji – Ewa Nowak.....	173
12.1. Religia, sekularyzacja i kapitał społeczny	174
12.2. Religia, Kościół i sekularyzacja w Polsce	177
12.3. Wskaźniki kapitału społecznego w Polsce	178
12.4. Zaufanie do instytucji	179
12.5. Aktywność obywatelska	180
Podsumowanie.....	182
Summary.....	183
13. Możliwości i bariery rozwoju kapitału społecznego na obszarach wiejskich w Polsce – Małgorzata Michalewska-Pawlak.....	185
13.1. Pojęcie kapitału społecznego	186
13.2. Rola kapitału społecznego w rozwoju obszarów wiejskich	189
13.3. Możliwości kreowania kapitału społecznego na obszarach wiejskich w Polsce	192
13.4. Bariery społecznego rozwoju obywatelskich środowisk wiejskich w Polsce.....	196
Podsumowanie.....	200
Summary.....	202
14. Uwarunkowania procesu wzmacniania kapitału społecznego – Wojciech Goszczyński	203
14.1. Próba zdefiniowania kapitału społecznego	204
14.2. Mechanizmy wzmacniania kapitału społecznego w polityce Unii Europejskiej.....	210
14.3. Społeczne oraz kulturowe uwarunkowania efektywności zinstytucjonalizowanych mechanizmów kształtowania synergicznych form kapitału społecznego.....	211
Podsumowanie.....	220
Summary.....	221

15. Koncepcja kapitału negatywnego i próba jej użycia do analizy relacji jednostka – społeczeństwo – państwo w III RP – <i>Joanna Dzwonczyk</i>	223
15.1. Negatywny kapitał społeczny czy negatywne skutki kapitału społecznego	226
15.2. Negatywny kapitał społeczny w Polsce	229
Podsumowanie	235
Summary	236
16. Zmiana negatywnego kapitału społecznego w pozytywny jako cel psychologii społeczności (community psychology) – <i>Dorota Kanafa-Chmielewska</i>	237
16.1. Kapitał społeczny i jego negatywne formy	237
16.2. Psychologia społeczności (community psychology)	242
16.3. Zmiana negatywnego kapitału społecznego w pozytywny	244
Podsumowanie	249
Summary	249
Bibliografia	251
Materiały źródłowe	251
Literatura przedmiotu	252
Źródła internetowe	262
Noty o autorach	265
Table of contents	269

Ostatnie lata przyniosły duże zainteresowanie tematyką kapitału ludzkiego i społecznego. Jest to ze wszech miar pozytywna tendencja, która na powrót zmienia optykę ekonomii, przesuując jej główny ciężar z finansów i innych nieożywionych zasobów na kluczowy element gospodarki, jakim są ludzie.

Współczesna debata nad kapitałem społecznym jest konsekwencją renesansu idei społeczeństwa obywatelskiego w dużym stopniu zapoczątkowanego pojawieniem się wielkich ruchów społecznych w krajach byłego Bloku Wschodniego i Ameryki Łacińskiej. Trudno nie docenić kapitału społecznego właśnie choćby z perspektywy inicjatyw wolnościowych i solidarnościowych, które w ciągu kilkudziesięciu lat zmieniły oblicze Europy, jeszcze w XX wieku przecież trapionej wojnami, totalitaryzmem i podzielonej „żelazną kurtyną”. W tym kontekście Unia Europejska to ogromny sukces działań integracyjnych i dążeń wspólnotowych rozwiniętych społeczeństw.

Zainteresowanie nauk społecznych oraz ekonomicznych kapitałem społecznym wynika z roli, jaka jest mu przypisywana w kreowaniu wartości dodanej różnego typu organizacji. Prezentowana książka jest wynikiem rozważań nad jego znaczeniem w różnych obszarach działalności człowieka.

Treść koncepcji kapitału społecznego zakłada możliwość wieloaspektowej i wielodzielnicowej analizy tego zjawiska w różnych sferach działalności człowieka. Zaprezentowane zagadnienia mają przede wszystkim na celu pokazanie możliwości interpretacyjnych oraz operacjonalizacyjnych kapitału społecznego oraz jego komponentów w najważniejszych obszarach funkcjonowania jednostki oraz społeczeństwa zarówno na poziomie krajowym, lokalnym, jak i regionalnym.

Oddawana w ręce Czytelników publikacja składa się z dwóch powiązanych ze sobą części. Pierwsza przedstawia zbiór rozważań teoretycznych dotyczących koncepcyjnych założeń kapitału społecznego i ich możliwości w zakresie jego operacjonalizacji. Druga część zawiera propozycje rozwiązań dla tworzenia kapitału społecznego przez instytucje na poziomie krajowym i lokalnym. I choć książka nie wyczerpuje z zasady podejmowanego tematu, autorzy mają nadzieję, że stanie się interesującym przyczynkiem do dyskusji na temat kapitału obywatelskiego i jego rosnącej roli w kształtowaniu rozwiniętych społeczeństw.